

**Discursul guvernatorului BNR, domnul Mugur Isărescu,
susținut cu ocazia împlinirii a 10 ani de la înființarea
Institutului European din România**

Distinsă asistență,

Mă onorează invitația Institutului European din România și a Reprezentanței Comisiei Europene la București, de a participa la conferința internațională cu tema „Redefinind Europa”; și desigur, de a rosti câteva gânduri în cadrul acestei reuniuni ocazionate de un important eveniment aniversar. Pentru că timpul a trecut repede și, iată, marcăm 10 ani de activitate pe care îi împlinește Institutul European.

Îmi amintesc cu plăcere că în anul 2000, când am îndeplinit un mandat de Prim-Ministru, cu durata de un an, am avut o bună conlucrare cu Institutul European, contribuind chiar la turnarea pietrei de temelie a acestei instituții. Am mai spus-o în acest cadru, îmi face plăcere să repet acum, că sunt legat de Institutul European prin contribuția mea la crearea lui.

I. Aderarea României la Uniunea Europeană

Întregul meu mandat de Prim-Ministru, din anul 2000, este legat de pregătirea aderării României la Uniunea Europeană. Și merită să subliniez, în acest cadru, că dacă România, cu toate poticnelile firești, a intrat în Uniunea Europeană la 1 ianuarie 2007, startul luat în anul 2000 a fost esențial. Și ar fi fost dramatic dacă acest start ar fi fost ratat.

Atunci, în 2000, întrebarea cardinală era dacă puteam într-adevăr spera, în condițiile date, la o Europă unită cu 27 de țări. Întrebarea nu era lipsită de sens. Mai ales că Uniunea Europeană trecea atunci prin momente grele. Interesele de ordin politic, social și economic, ce mergeau în direcția continuării extinderii, de fapt în direcția întăririi Uniunii Europene, au fost mai puternice și mai argumentat motivate decât cele care, izvorâte din unele temeri legate mai mult de trecut decât de viitor, mizau pe baterea pasului pe loc sau chiar doreau pași înapoi.

Atunci, în anul 2000, am convins oficialii Uniunii Europene, cu deosebire pe președintele Comisiei Europene, care a și vizitat Bucureștiul în ianuarie 2000, să-și

exprime încrederea în capacitatea țării noastre de a îndeplini condițiile de aderare în anul 2007. Decizia de atunci, din anul 2000, privind intrarea României într-o Uniune Europeană cu 27 de țări, nu a fost un demers împotriva sensului istoriei. Dimpotrivă, istoria l-a validat ca un proces firesc și necesar.

Statutul de membru al Uniunii Europene avea să implice multe privilegii, dar și mai multe obligații.

Țara noastră se văzuse nevoită să-și comprime timpul dezvoltării. Pentru România, venise vremea să răspundă cu seriozitate gestului Uniunii Europene de-ai deschide ușa, să evite jumătățile de măsură, să blocheze risipa de resurse naționale și să stimuleze munca, inițiativa, eficiența, în folosul tuturor românilor.

Desigur, n-a fost deloc ușor pentru societatea noastră să-și înfrângă reflexele, obiceiurile, conservatorismul. Nu mai puteam însă amâna măsurile hotărâte, prin care să ne schimbăm noi, să schimbăm țara, să ne schimbăm felul nostru de a trăi.

Prima misiune cu care s-a confruntat guvernul pe care am fost chemat să-l conduc, la începutul anului 2000, a fost elaborarea Strategiei de dezvoltare pe termen mediu. Ca Prim-Ministru, am condus, împreună cu academicianul Tudorel Postolache, comisia de fundamentare, care a avut menirea să realizeze o lucrare unificatoare. De fapt, a realizat o excelentă sinteză a câtorva zeci de mii de pagini de strategii ale partidelor politice, sindicatelor, patronatelor, universităților, instituțiilor de cercetări.

Strategia, așa cum a fost realizată, cu participarea partenerilor sociali și a partidelor politice, a oferit o garanție de durată, fără posibilități de revenire, a înscrierii țării noastre pe traiectoria reformelor și a integrării europene.

Strategia pe care am definitivat-o, veritabil ghid de orientare și acțiune pentru mulți ani, a constituit o bază solidă pentru o linie continuă a actului de guvernare. De fapt, a fost întocmită în timpul Guvernului Isărescu și aplicată de Guvernele Năstase și Tăriceanu. Ideea majoră a Strategiei, în care au fost înscrise liniile mari, generale de dezvoltarea țării în viitorii ani, a fost formulată explicit: „Să ne angajăm împreună!”

Strategia din 2000 a fost și a rămas o cartă a integrării României în Uniunea Europeană.

II. Integrarea europeană și drumul spre euro

Au trecut 10 ani. Aderarea noastră la Uniunea Europeană e deja un fapt împlinit. Procesul integrării însă continuă. Greul, acum, e în cărcă noastră. Dacă România va îndeplini obiectivele fundamentale pe care și le-a propus – între care ieșirea din recesiune, menținerea la niveluri joase și stabile ale inflației, încadrarea în parametrii

rezonabili a deficitului fiscal și a celui de cont curent – vom putea spune că am făcut un mare pas cu dreptul către integrarea europeană.

Dacă, în continuare, România va câștiga o mai mare credibilitate, va convinge autoritățile europene că adoptă măsuri bune, că dovedește seriozitate în îndeplinirea lor întocmai și că, totodată, acționează concret pentru îmbunătățirea mediului de afaceri, țara noastră își va netezi singură drumul spre zona euro.

Desigur, lucrăm pentru a câștiga acest statut. Fără îndoială că recente dezbateri din Uniunea Europeană, accentuarea temerilor legate de euro și de zona euro au complicat lucrurile. Exigențele vor fi mai mari, condițiile mai aspre. Dar ne-am obișnuit deja ca visul nostru european să treacă prin examene extrem de riguroase și de dure. Chiar țări cu economii puternice, membre ale Uniunii Europene, întâmpină dificultăți de integrare în mecanismul monetar și în cel fiscal, unele au cerut deja ajutor internațional, altele se văd în pericol de a cere ajutor în viitorul apropiat.

Trebuie să înțelegem, așadar, că Uniunea Europeană nu ne așterne dinainte un covor din petale de trandafir. Drumul e greu, dar o altă șansă de a ieși din actualele dificultăți nu avem.

Acum avem de răspuns la o întrebare gravă: mai putem spera, în noile condiții, la o Europă unită cu 27 de țări sau mai multe? Întrebarea nu este lipsită de sens. Fără îndoială că Uniunea Europeană trece prin momente grele. Ar putea interveni chiar lungi perioade de stagnare. O analiză aprofundată a lucrurilor ne arată însă că interesele de ordin politic, social și economic, ce converg în direcția continuării acestui grandios proiect, de fapt în direcția întăririi monedei euro și a Uniunii Europene, sunt mai puternice și mai argumentat motivate decât cele izvorâte din unele temeri mai degrabă conjuncturale, pornite din dificultățile și vulnerabilitățile provocate de criza globală.

Știm că nu avem dreptul să ratăm, tocmai acum, șansa pe care România o are – trecerea la euro. Țara noastră va fi însă nevoită să-și comprime timpul dezvoltării. Banca Națională a menținut obiectivul trecerii la euro în 2015 și acționează în sensul îndeplinirii lui. Iar la BNR funcționează cu bune rezultate un larg comitet specializat de pregătire a trecerii la euro. Chiar mâine va avea loc o ședință a acestui comitet, la care am invitat și reprezentanți ai Ministerului Finanțelor. Avem convingerea că intensificarea pregătirilor de aderare la zona euro, în cadrul unui program național, va da un nou avânt transformării și modernizării întregii societăți românești.

III. Europa Unită rămâne un proiect solid

Existența viziunii și a visului creării Uniunii Europene a produs mari beneficii. Ea a făcut din Europa o economie puternică la nivel mondial și, ca sa-l citez pe Romano Prodi, a adus pace după secole de conflicte.

Granițele au dispărut treptat, iar oamenii au început să se simtă aparținând unui spațiu mai mare decât propria lor țară. Acest spațiu este caracterizat de pace și democrație. Din această perspectivă istoria Europei s-a mișcat înainte într-o direcție virtuoasă.

Pentru a menține direcția virtuoasă cred că, în aceste momente dificile pentru Uniunea Europeană nu trebuie pierdută perspectiva. Aceasta înseamnă că politicile pe termen scurt trebuie să se alinieze viziunii și politicilor pe termen lung. Romano Prodi spunea recent că până acum niciun lider European nu a spus că o soluție la problemele curente este imposibilă dacă Europa va merge înapoi și nu înainte. Sunt convins că are dreptate. Atunci când vocile liderilor din UE se vor auzi cu tărie spunând că soluția este mersul înainte, atunci se vor rezolva multe probleme.

În ceea ce ne privește, noi românii, vrem să mergem înainte, chiar dacă în aceste încercări vor fi și momente dificile. Noi ne pregătim să adoptăm euro în următorii ani și susținem reformele din UE.

IV. România se pregătește să adopte euro în următorii ani

Înainte de criza economică, planurile erau ca România să intre în ERM II în 2012 și să adopte euro în 2015. S-au făcut progrese în direcția reducerii inflației, în limitarea volatilității ratei de schimb, în reducerea ratelor dobânzii pe termen lung.

Totuși, recesiunea s-a reflectat în deficite bugetare mai mari. Pentru anul acesta estimăm un deficit de 6,8 procente din PIB.

Atingerea țintei de deficit bugetar de 3 procente din PIB în 2012 cerută de intrarea în ERM II este încă fezabilă, dar necesită reforme mai profunde în aria alocațiilor sociale și ale ocupării în sectorul public. Pentru a intra în ERM II trebuie progresat în această direcție în 2011.

Dar s-ar putea să ne ia mai mult de un an—poate doi ani—pentru a implementa aceste reforme. Astfel, întâzieri pot apărea, iar data adoptării euro s-ar putea să se modifice corespunzător.

Dar, din nou dar, în lumina experienței altor țări privind adoptarea euro, am putea spune că este în interesul tuturor să avem mai degrabă o întârziere față de această dată dacă ea reflectă o mai bună pregătire pentru o prezență sustenabilă a României ca membru al zonei euro.

V. Europa traversează o perioadă dificilă

Determinarea noastră pentru intrarea în zona euro reflectă și încrederea noastră în proiectul euro. Această încredere se manifestă într-o perioadă în care datoriile publice și deficitul celor mai multe țări din zona euro sunt nesustenabile.

Este evident că sunt necesare ajustări profunde pentru a recâștiga și conserva încrederea publicului în abilitatea guvernelor de a-și îndeplini obligațiile, inclusiv în aria socială. Știu din experiență că negarea nevoii de ajustare nu este o opțiune viabilă. Dar este adevărat, de asemenea, că ajustările bugetare ar putea avea efecte contracționiste. Ca și România, țările din zona euro, dar nu numai ele, se confruntă cu provocarea de a asigura sustenabilitatea fiscală fără a pune în pericol perspectivele creșterii economice.

VI. În acest context, eforturile pentru întărirea guvernantei la nivelul UE sunt strict necesare și trebuie înțelese de către toate țările

Până acum riscurile asociate cu volatilitatea de pe piețele datoriilor suverane au fost în mod eficient limitate de către Mecanismul European de Stabilitate (the European Stability Mechanism) creat de ECOFIN și de către BCE prin Programul Pieței Titlurilor financiare (Securities Markets Program-SMP).

BCE a acumulat aproape 69 de miliarde de euro prin cumpărarea de titluri private și publice pe piețele secundare de la lansarea programului SMP, iar Facilitatea Europeană de Stabilitate Financiară, care dispune de un total de 440 miliarde euro a devenit operațional în august, fiind partea cea mai importantă a Mecanismului European de Stabilitate. El va funcționa până în 2013, când așa cum au decis miniștrii de finanțe din zona euro, se va crea un fond permanent dedicat susținerii statelor cu probleme financiare din zona euro. Decizia privind crearea noului fond permanent va fi probabil luată de Consiliul European pe 17-18 decembrie anul acesta.

Până atunci însă, notăm că de la 1 ianuarie 2011 va intra în funcțiune Noul Cadru de Supervizare și Reglementare la nivelul UE, ceea ce va întări capacitatea Uniunii de a trata riscurile. El reprezintă, o componentă esențială a ceea ce va fi Cadrul de Stabilitate Financiară al UE. Acest cadru include și Mecanismul de Gestionare a Crizelor (Crisis Management and Resolution) și Schema de Garantare a Depozitelor.

Noul Cadru de Supervizare și Reglementare la nivelul UE asigură supravegherea macroprudențială prin Comitetul European de Risc Sistemic și supravegherea microprudențială prin supraveghetorii naționali, prin nou createle Autorități Europene de Supraveghere, și prin Comitetul Reunit la nivel intersectorial.

În timp ce toată această construcție reprezintă o mare realizare, ea trebuie totuși susținută de noi eforturi de întărire a guvernantei fiscale.

Soluțiile principale în această direcție trebuie să se axeze pe întărirea Pactului de Stabilitate și Creștere (PSC) și pe întărirea supravegherii macroeconomice. Economistul șef al BCE, Jurgen Stark arăta că dacă acest lucru este necesar, mecanismul de gestionare a crizelor devine inutil.

Este neîndoielnic că efectivitatea aplicării sancțiunilor financiare și nefinanciare pentru nerespectarea Procedurilor de Deficit Excesiv (PDE) și a PSC va conta. Dar ce va conta cel mai mult va fi trecerea autorității politicii fiscale într-o mai mare măsură la centru. Cum se poate face acest lucru este încă un subiect de discuție. Un rol crescut al centrului va face supravegherea mai eficientă. Un rol mai mare pentru centru este deja realizat prin adoptarea Semestrului European.

Dar mai mult trebuie făcut pentru a întări rolul centrului în implementarea PDE și a PSC. Nu în ultimul rând, poate că rolul centrului ar putea fi crescut printr-un buget mărit la nivelul UE, care să ajute, printre altele, la prevenirea șocurilor asimetrice la nivel de țară, prin transferuri mai mari și prin stimulente adiționale oferite celor cu performanțe ridicate. Dar toate aceste soluții trebuie examinate cu atenție pentru a preveni apariția de distorsiuni care să ducă la costuri greu de gestionat.

Sper că mâine veți discuta mai în detaliu aceste probleme. Vă doresc succes.

13 decembrie 2010, București